

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร



หลักสูตร

แนวการจัดประสบการณ์ และหรือ เอกสาร ที่มีการจัดทำเป็น
แผนการจัดสภาพการเรียนรู้ หรือ โครงการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนด
วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ หรือ
จุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้



การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

- การจัดทำหลักสูตร
- การปรับปรุง
- การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น



การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ วิจัย ถึง ข้อมูลพื้นฐาน ในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เพื่อใช้ในการสนับสนุนอ้างอิง และ ตัดสินใจ ดำเนินการต่าง ๆ อย่างเพียงพอเพื่อใช้ในการสนับสนุนอ้างอิง และ ตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ ได้แก่



การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1. พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา
2. พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา
3. พื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
4. พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. พื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์
6. พื้นฐานทางด้านการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ



พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษา หมายถึง อุดมคติ หรือ อุดมการณ์อันสูงสุด ซึ่งยึดเป็น
หลักในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา
มีดังต่อไปนี้



1. ปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism)

เชื่อว่า

คนเป็นเครื่องมือของสังคมในการถ่ายทอดและ
อนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคม เนื้อหาเรียงลำดับ
จากง่ายไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน จากรูปธรรมไปสู่
นามธรรม ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการ
ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย



2. ปรัชญานิรันตรนิยม (Perennialism)

เชื่อว่า

สิ่งที่ดีงามเป็นสิ่งที่มีความคงทนถาวร การจัดการ
ศึกษาจึงควรให้เรียนในสิ่งที่ดีงาม มั่นคง
มีเสถียรภาพ เนื้อหาวิชาที่เรียนจะเป็นวิชาที่พัฒนา

เชาว์ปัญญา และจิตใจ วิธีสอน

ใช้การฝึกฝนทางปัญญา



3. ประชาธิปไตยก้าวหน้า (Progressivism)

เชื่อว่า

การศึกษาเป็นเครื่องมือของสังคมในการถ่ายทอด
วัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลัง มุ่งส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ทุกด้าน เน้นการปฏิบัติจริง ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เชื่อว่าการศึกษา
เป็นชีวิตและส่งเสริมวิธีการแบบประชาธิปไตย



4. ปรัชญาอัตถนิยม (Existentialism)

เชื่อว่า

คนและสังคมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้
การจัดการศึกษาจึงสอนให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง
มีเสรีภาพในการเรียนและเลือกเรียน มีความรับผิดชอบ
ชอบในตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางการ
จัดการเรียนรู้เน้นพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน



5. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

เชื่อว่า

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม
โดยตรง การจัดหลักสูตร ยึดอนาคตเป็นศูนย์กลาง
มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความสามารถ และ
ทัศนคติ ที่จะออกไปปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น
สอนแบบให้ผู้เรียน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง



พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา

จิตวิทยาพัฒนาการ จะบอกถึงพัฒนาการของมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์
สังคม และเชาวน์ปัญญา ทำให้ทราบถึงความสามารถ ความสนใจ
ความต้องการ เจตคติ และศักยภาพด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันของผู้เรียน
แต่ละคนองค์ประกอบของ พัฒนาการของมนุษย์ มี 2 ประการ คือ



พื้นฐานทางจิตวิทยา

1. วุฒิภาวะ (maturity) : กระบวนการของความเจริญเติบโตสูงสุดของอินทรีย์

ในร่างกายที่ทำให้ เกิดความพร้อมที่จะทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะนั้น

โดยไม่ต้องอาศัยการฝึกฝนหรือเรียนรู้ใด ๆ หรือ เป็นไปโดยธรรมชาติ

2. การเรียนรู้ (Learning) : เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจาก

ประสบการณ์ การเรียนรู้ อาจเกิดขึ้นด้วยการตั้งใจหรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจก็ได้



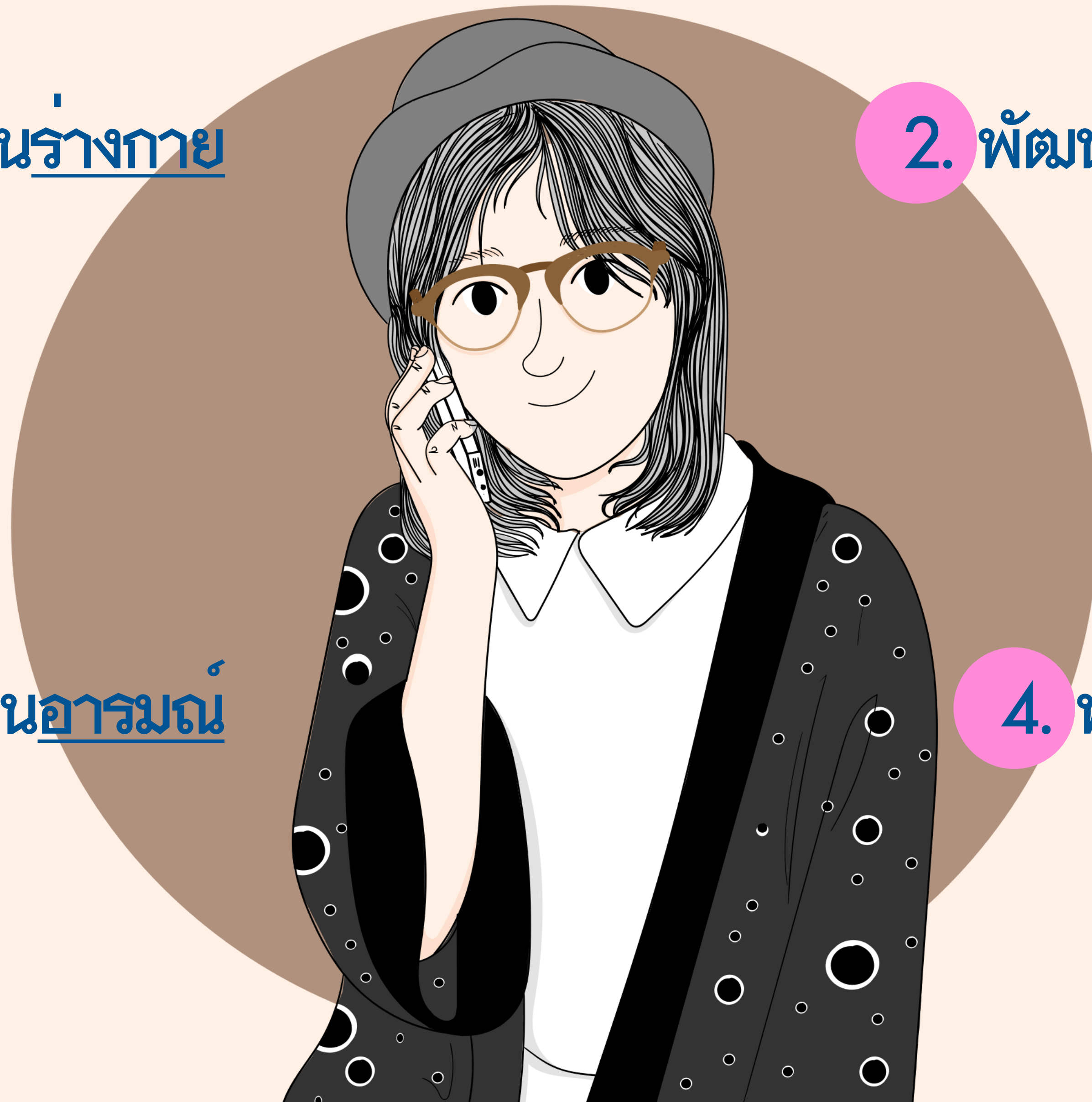
พัฒนาการและการเจริญเติบโตของมนุษย์

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

2. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์

4. พัฒนาการทางด้านสังคม



จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ปญฺญานิยม (Cognitivist theory)

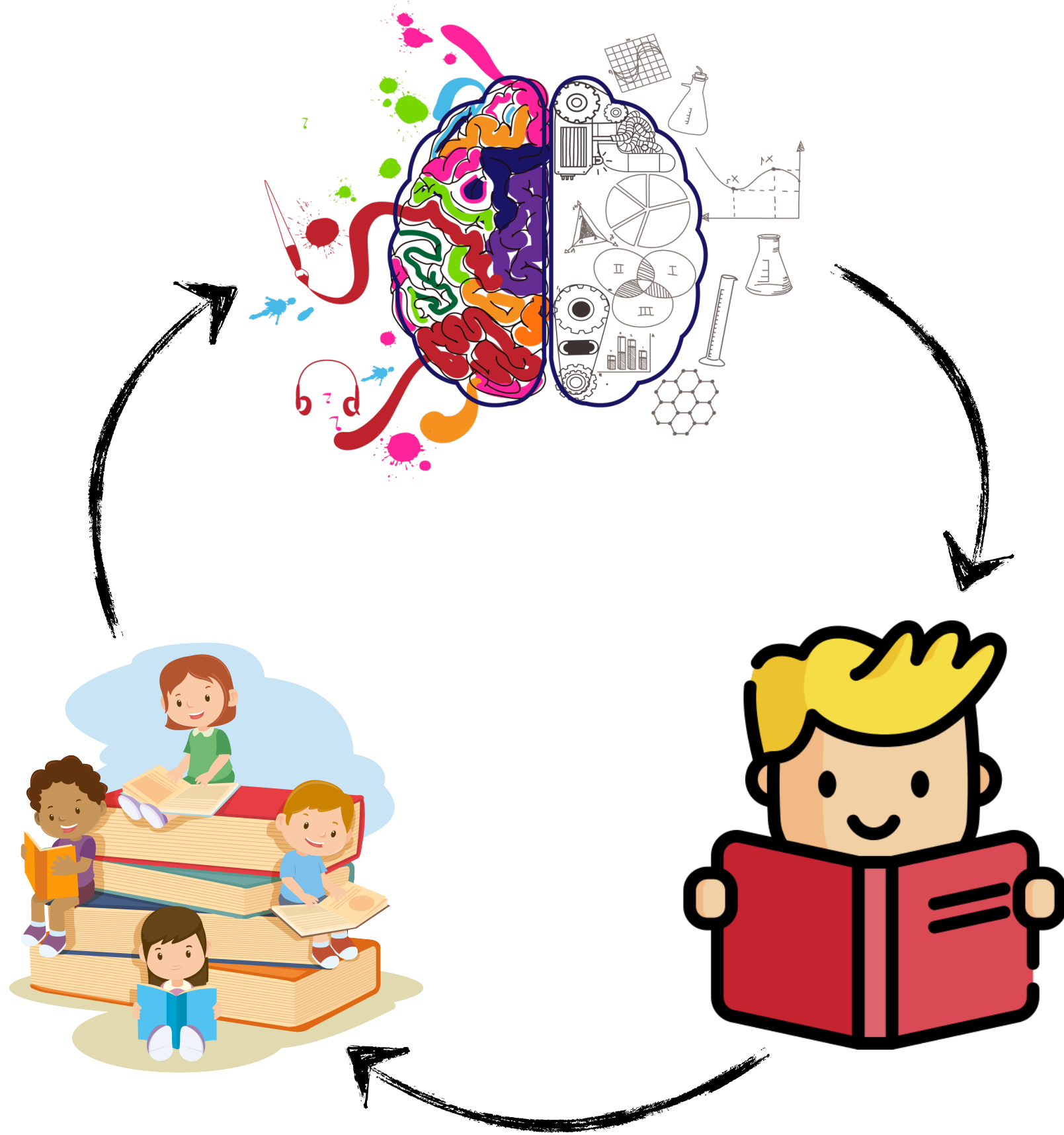
เชื่อว่า การกระทำต่าง ๆ ของคนนั้นเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั่นเอง

2. มนุษยนิยม (Humanist theory)

เชื่อว่า คนมีอิสระ ยึดการเรียนรู้จากแรงจูงใจเป็นหลักการจัดการเรียนการสอน
ตามแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มนี้ โดยจะเน้นที่เด็กเป็นศูนย์กลาง (child centered)

3. พฤติกรรมนิยม (Behaviorist theory)

เชื่อว่า สิ่งเร้าภายนอกมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้



จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาหลักสูตร

ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาทั่วไปที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่

1. ความพร้อม (Readiness)

เป็นสถานะที่เกิดขึ้นในร่างกายและจิตใจที่สามารถพัฒนาขึ้นได้จากการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม

2. เจตคติ (Attitude)

ท่าทีที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะสังเกตได้จากการแสดงออก ท่าทาง คำพูด

3. การจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจช่วยส่งเสริมให้ทำงานจนสำเร็จและนำพฤติกรรมของตนไปให้ตรงทิศทาง ส่วนการจูงใจกับวิธีการชักจูงให้บุคคลกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้ชักจูงต้องการ

4. การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning)

เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่น่าไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การถ่ายโอนการเรียนรู้เกิดจากความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมา เจตคติที่จะรับรู้ต่อไป ประกอบกับทักษะของการฝึกฝนสิ่งที่กำลังเรียนรู้อยู่จนเกิดความเข้าใจใหม่

5. การจำ การลืม การคิด (Memory, Forget, Thinking)

การจำ : ความสามารถทางสมองที่จะเก็บหรือคงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไว้นานในช่วงเวลาที่ควรจำ

การลืม : การไม่รักษาความจำไว้ได้ ซึ่งอาจเกิดได้ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว

การคิด : เป็นกระบวนการสร้างภาพให้ปรากฏขึ้นในสมอง ซึ่งบางครั้งอาจต่อเนื่องมาจากความจำ



ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 
1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
 2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 3. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้
 4. การนำหลักสูตรไปใช้
 5. การประเมินผลหลักสูตร
 6. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร



องค์ประกอบของหลักสูตร

มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1 จุดประสงค์ของหลักสูตร



2 เนื้อหา



3 การนำหลักสูตรไปใช้



4 การประเมินผล



ประเภทของหลักสูตรสถานศึกษา

มี 3 ประเภท

1

หลักสูตรที่ยึดสาขาวิชา
และ
เนื้อหาสาระเป็นหลัก

- 1) หลักสูตรรายวิชา/เนื้อหา
- 2) หลักสูตรหมวดวิชา
- 3) หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์
- 4) หลักสูตรแบบแกนกลาง
- 5) หลักสูตรแบบบูรณาการ

2

หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก

- 1) หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล
- 2) หลักสูตรแบบส่วนบุคคล
- 3) หลักสูตรที่เน้นผู้เรียน

3

หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางทักษะ
หรือ
ประสบการณ์เป็นหลัก

- 1) หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
- 2) หลักสูตรประสบการณ์
- 3) หลักสูตรกระบวนการ



ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

01



ตรงตามความมุ่งหมาย
ของการศึกษา

02



ตรงตามลักษณะของการ
พัฒนาการของเด็กในวัย
ต่าง ๆ

03



ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียม ประเพณี
และเอกลักษณ์ของชาติ

04



มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอน
บริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้
นักเรียนคิดเป็นทำเป็น และ
มีพัฒนาการในทุกด้าน

05



สอดคล้องกับชีวิต
ประจำวันของผู้เรียน

